

Mai puțin vulnerabilă și cu un viitor promițător – Moldova și perspectivele securității energetice

MATERIALUL ESTE ELABORAT ÎN CONTEXTEL PROIECTULUI „CAMPANIA DE INFORMARE PRIVIND OBIECTIVELE POLITICILOR DE SECURITATE ÎN REPUBLICA MOLDOVA” IMPLEMENTAT DE PLATFORMA PENTRU INIȚIATIVE DE SECURITATE ȘI APĂRARE (PISA) ȘI SUSTINUT DE CENTRUL DE LA GENEVA PENTRU GUVERNAREA SECTORULUI DE SECURITATE (DCAF), ÎN CADRUL PROIECTULUI „CONSOLIDAREA GUVERNĂRII SECTORULUI DE SECURITATE ÎN MOLDOVA”, FINANȚAT DE SUEEDIA.

Republica Moldova total dependentă de resursele din import și fără rute alternative de aprovizionare cu energie, s-a confruntat în ultimii ani cu o succesiune de crize, dar a reușit să identifice soluții care i-au permis fără dificultăți dramatice să treacă peste momentele de cumpănă. În ciuda crizei gazelor din 2021 și celei din 2022, țara a reușit performanța să-și reducă considerabil vulnerabilitățile în fața presiunilor energetice ruse. Cu toate acestea, timpul marilor realizări în asigurarea securității energetice a Republicii Moldova mai degrabă abia urmează decât s-ar fi produs deja.

Scurt profil energetic

80 la sută din energia electrică utilizată în Republica Moldova provine din exterior. În cazul produselor petroliere, gazelor naturale și cărbunului, întregul necesar este asigurat din import. 44% din consumul final de energie merge spre sectorul rezidențial, fără valoare adăugată pentru economie. Acest din urmă element constituie o altă mare dificultate a profilului energetic al statului. O utilizare pe scară largă a surselor de energie regenerabilă este foarte necesară, dar deocamdată imposibilă. Și asta din cauza lipsei de investiții și a capacității tehnice reduse de integrare a surselor variabile, eoliene sau solare, ceea ce face energia regenerabilă incapabilă să aibă o influență semnificativă pe piața energetică.

Planificarea strategică

În acest context complicat, Republica Moldova s-a văzut nevoită să facă față în ultimii ani unor grave situații de urgență. Mai întâi, criza a lovit în sectorul gazelor naturale, când în octombrie 2021 Gazprom i-a limitat Republicii Moldova furnizarea. Când bombardamentele rusești asupra infrastructurii energetice ucrainene au dus la sistarea importurilor, a urmat criza în sectorul energiei electrice. Țara a reușit să gestioneze ambele situații și a evitat întreruperile de curent, în mare parte ca urmare a diversificării rutelor de import pentru gaze și energie electrică și a măsurilor de consolidare a securității în aprovizionarea cu energie.

Strategia securității naționale a țării menționează printre vulnerabilitățile esențiale legate de securitatea energetică interconectarea insuficientă cu piața de energie europeană, capacități interne limitate pentru generarea energiei și dependența continuă de energia electrică din regiunea transnistreană. Pentru redresarea acestora, Strategia își propune alinierea legislației naționale la acquis-ul UE în domeniul energiei, consolidarea securității energetice, prin creșterea capacității de interconectare cu UE, asigurarea unei rezerve strategice continue de resurse și dezvoltarea surselor regenerabile de energie, în paralel cu promovarea eficienței energetice.

Totodată, printre obiectivele pe care și le propune documentul mai figurează dezvoltarea unor piețe energetice competitive și integrarea regională, promovarea eficienței energetice, extinderea utilizării energiei regenerabile durabile și protejarea drepturilor și intereselor consumatorilor.

Perspectivile consolidării securității energetice

Așa arată lucrurile în teorie. În practică, progrese de asemenea s-au înregistrat. Un pas în direcția bună s-a întâmplat, de exemplu, în 16 martie 2022, când a avut loc interconectarea sincronă de urgență a Ucrainei și Republicii Moldova cu rețeaua continentală ENTSO-E. Acest lucru permite Moldovei să achiziționeze energie electrică din UE. În paralel, Moldova a avansat în proiectele de dezvoltare a rutelor pentru aprovizionare cu energie electrică. pornit construcția liniei electrice de 400 kV Vulcănești – Chișinău Moldova. Acest proiect, odată realizat, va oferi o alternativă solidă pentru alimentarea

cu energie electrică a Moldovei, reducându-i dependența de traseul actual care trece prin regiunea transnistreană și poate fi în orice moment perturbat. De asemenea, proiectele de interconexiune cu România, precum construcția liniei electrice de 400 kV Suceava - Bălți și a liniei de 400 kV Strășeni - Gutinaș, vor consolida legăturile energetice dintre țări. Extinderea rețelei și a noilor interconexiuni vor crește capacitatea de a importa și exporta energie electrică, contribuind astfel la sporirea securității energetice naționale.

În domeniul gazelor, consolidarea rutelor și asigurarea stocurilor de gaze naturale sunt două măsuri majore, care oferă țării posibilitatea să importe gaze naturale prin alte rute decât cele tradiționale. În octombrie 2021, a devenit funcțional gazoductul Iași - Chișinău, iar din punct de vedere tehnic pot fi utilizate conductele Transbalcanice în flux invers, adică din UE către Republica Moldova. În ianuarie 2024, Republica Moldova a aderat și la Coridorul vertical. Acest coridor permite transportul gazelor prin intermediul gazoductului transbalcanic, conectând terminalele de gaze lichefiate din sudul Europei, în special din Grecia, cu țările din Europa Centrală, inclusiv depozitele din Ucraina. Un alt aspect important în garantarea securității este asigurarea și menținerea stocurilor de gaze naturale, în condițiile în care Moldova nu are propria infrastructură de stocare.

În ce privește energia din surse regenerabile, Republica Moldova are planuri și mai mari. Până în anul 2030, țara s-a angajat să atingă ponderea de 27% din total. Pentru aceasta, Ministerul Energiei își propune să organizeze în 2024 prima licitație pentru oferirea statutului de producător eligibil mare. Capacitățile ce urmează a fi licitate includ 105 MW pentru instalații eoliene și 60 MW pentru instalații solare. De asemenea, până în 2030, urmează a fi construite instalații solare cu capacități de aproximativ 200 MW și circa 600 MW în instalații eoliene. Planul prevede și circa 150 MW în centrale de echilibrare, pentru a asigura integrarea la scară largă a energiei regenerabile în rețeaua electrică.

Obiectivele ce țin de eficiență energetică pornesc de la premisa că sectorul rezidențial reprezintă 44% din consumul final de energie, cel mai mare indice din Europa. Aceasta înseamnă că țara are un potențial considerabil pentru dezvoltarea eficienței energetice. Pentru susținerea implementării măsurilor de eficiență energetică, a fost înființat Fondul pentru eficiență energetică în sectorul rezidențial ca parte a Centrului Național pentru Energie Durabilă. Bugetul Fondului pentru 2024-2026 va fi constituit din fondurile obținute din cadrul schemei de obligații în domeniul eficienței energetice, conform căreia urmează a fi colectate circa 700 milioane lei. Implementarea proiectelor de eficiență energetică în sectorul public, finanțate de către Uniunea Europeană și de instituțiile financiare internaționale precum Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană pentru Investiții, Banca Mondială, Banca Germană KfW și Agenția Franceză pentru Dezvoltare, de asemenea va contribui la reducerea consumurilor de energie.

Toate aceste planuri au nevoie să fie susținute cu investiții. Acestea ar urma să meargă în primul rând la consolidarea securității energetice prin dezvoltarea surselor de energie regenerabilă și a eficienței energetice – două direcții care pot contribui esențial la reducerea dependenței de importurile de energie, dar și la dezvoltarea durabilă a țării, precum și la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Află mai multe la acest subiect din opinia integrală: bit.ly/3Rv514g